

PARA BORÇLARI BAKIMINDAN TBK M. 120 F.2'DE ÖNGÖRÜLEN TEMERRÜT FAİZİ ÜST SINIRI VE BUNUN SÖZLEŞME CEZASI İLE İLİŞKİSİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER^(*)

Prof. Dr. K. Berk KAPANCI^(**)

Öz: Para borçlarında borçlunun temerrüde düşmesi halinde borçlanılan para edimi bakımından temerrüt faizi işleyecektir. Bu durum para borçlarında borçlu temerrüdünün olağan bir sonucudur. İşleyecek temerrüt faizi bakımından kural olarak yasada belirlenmiş oran dikkate alınır, bununla birlikte ilgili oranın taraf anlaşmasıyla belirlenmesi de mümkündür. Yalnız temerrüt faizi oranının taraf anlaşmasıyla kararlaştırıldığı bazı olasılıklar özelinde, TBK m. 120 f.2 sınırlaması devreye girer. Buna göre, iradi olarak belirlenecek temerrüt faizi oranı, yasal olarak belirlenmiş oranın iki katından daha fazla olamaz. Sözleşme cezası ise, ceza koşulu yan anlaşması dahilinde belirli bir asli borcun (konu aldığı edim bakımından özel bir ayırım da yapılmaksızın) yerine getirilmesi borçlu üzerinde ekstra bir baskı unsuru oluşturulması ve bu şekilde ifanın temininin sağlanması için kararlaştırılan bir edim yükümlülüğüdür. Sözleşme cezasının farklı formlarda söz konusu olabilmesi mümkündür. Belirtilen iki kurumun (temerrüt faizi ve sözleşme cezası) bir arada gündeme geldiği ve TBK m. 120 f.2 sınırlamasının devrede olduğu olasılıklarda, bu son hükmün sözleşme cezası edimi bakımından da tatbik edilip edilmeyeceği, cevaplandırılması gereken bir soru oluşturur. İşbu çalışmamız, öğretilerde bu konuda ileri sürülen farklı görüşlerin de dikkate alınması suretiyle, ilgili soruya tatmin edici bir cevap bulunmasını hedef tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Para Borcu, Temerrüt Faizi, Faiz Oranı, Ceza Koşulu, Sözleşme Cezası.

^(*) Makale hakem denetiminden geçmiştir.

Makale Gönderim Tarihi: 15.05.2023 - Makale Kabul Tarihi: 25.07.2023.

^(**) MEF Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, İstanbul - Türkiye,

E-posta: berk.kapanci@mef.edu.tr,

Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-6540-5872>.

SOME REMARKS ON THE RELATIONSHIP BETWEEN MAXIMUM STATUTORY DEFAULT INTEREST RATE STIPULATED BY ART. 120 PARA. 2 TCO AND CONTRACTUAL PENALTIES

Abstract: In case of debtor's default in the performance of a monetary obligation, the creditor shall be directly entitled to default interest along with the specific performance. This can be considered a usual consequence of debtor's default in the performance of monetary obligations. As for the interest rate, the statutory one shall be taken into consideration whenever there is no other arrangement. Parties may also fix a voluntary interest rate, provided that such an agreement is in line with the article 120 para. 2 TCO, when this provision is considered applicable. According to the said article, voluntary interest rate cannot be more than twice the amount of the statutory one. On the other hand, parties may also agree on penalty clauses stipulating contractual penalties, in order to create extra pressure on the debtor so as due performance is rendered. At that point the possible relationship of contractual penalties and the article 120 para. 2 TCO, of course when this provision is applicable, may raise some questions. Accordingly, this article aims to find convincing answers to these questions in the light of the different scholarly opinions put forward in the legal literature.

Keywords: Monetary Obligation, Default Interest, Interest Rate, Penalty Clause, Contractual Penalty.

I. GİRİŞ VE SORUNUN ORTAYA KOYULMASI

Para borçlarının ifasında borçlunun temerrüde düşmesi halinde borçlanılan para edimi bakımından kendiliğinden temerrüt faizi işleyecektir.¹ Bu durum para borçlarında borçlu temerrüdünün olağan bir sonucudur (Bkz. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu² (“TBK”) m. 120 vd.). İşleyecek temerrüt faizi bakımından kural olarak yasada (Bkz. 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun³ (“Faiz Kanunu”) m. 2) belirlenmiş oran dikkate alınır, bununla birlikte ilgili oranın taraf anlaşmasıyla belirlenmesi de mümkündür. Yalnız temerrüt faizi oranının taraf anlaşmasıyla kararlaştırıldığı bazı olasılıklar özelinde, TBK m. 120 f.2 sınırlaması devreye girer. Buna göre, iradi olarak belirlenecek temerrüt faizi oranı, yasal olarak belirlenmiş oranın iki katından daha fazla olamaz.

Sözleşme cezası ise, ceza koşulu yan anlaşması dahilinde belirli bir asli borcun (konu aldığı edim bakımından özel bir ayırım da yapılmaksızın) yerine getirilmesi borçlu üzerinde ekstra bir baskı unsuru oluşturulması ve bu şekilde ifanın temininin sağlanması için kararlaştırılan bir edim yükümlülüğüdür. Sözleşme cezasının farklı formlarda (konumuz özelinde ifaya eklenen veya seçimlik) söz konusu olabilmesi mümkündür.

Belirtilen iki kurumun (temerrüt faizi ve sözleşme cezası) bir arada gündeme geldiği ve TBK m. 120 f.2 sınırlamasının devrede olduğu olasılıklarda, bu son hükmün sözleşme cezası edimi bakımından da tatbik edilip edilmeyeceği, cevaplandırılması gereken bir soru oluşturur.

İşbu çalışmamız, öğretide bu konuda ileri sürülen farklı görüşlerin de dikkate alınması suretiyle, ilgili soruya tatmin edici bir cevap bulunmasını (II) hedef tutmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME: TBK M. 120 F.2’NİN TEMERRÜT FAİZİ İÇİN ÖNGÖRDÜĞÜ SINIRLAMA, PARA BORÇLARI BAKIMINDAN ÖNGÖRÜLEN SÖZLEŞME CEZALARI BAKIMINDAN DA UYGULANMALI MIDIR?

Para borcu denildiğinde akla doğrudan gelen bir kavramdır faiz. Bu kavram da kendi içinde çeşitli alt kavramlara ayrılabilir: Anapara (kapital, sermaye,

¹ GÜMÜŞ Alper, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 925; KOCAAĞA Köksal, *Ceza Koşulu (Sözleşme Cezası)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, ss. 188-189.

² Resmî Gazete Sayı: 27836, Tarih: 4 Şubat 2011.

³ Resmî Gazete Sayı: 18610, Tarih: 19 Aralık 1984.

resülmal) faizi (*Kapitalzins / Intérêts du capital*) ve temerrüt faizi (*Verzugszins / Intérêts moratoires*). Her iki alt türün de kanun tarafından belirlenen bir oranı (yasal faiz) olduğu gibi iradi olarak da faiz oranı (sözleşmesel faiz) belirlenmesi imkân dahilindedir.⁴ Ne türden olursa olsun para borçlarında faizin temel işlevi, zaman içinde paranın uğrayabileceği değer kayıplarının telafi edilmesidir.^{5,6}

Söz konusu temerrüt faizi olduğunda uygulama alanı bulan TBK m. 120 f.2, para borcunda borçlunun temerrüde düşmesi halinde iradi olarak kararlaştırılıp talep edilebilecek temerrüt faizinin oranını sınırlandırmıştır. Buna göre, talep edilmesi kararlaştırılabilecek en fazla temerrüt faizi oranı, yasal oranın %100 fazlasıdır, yani yasal temerrüt faizi oranının iki katıdır.⁷

Tartışmalı olmakla birlikte üstün tutulmasını önerdiğimiz bu konudaki ağırlıklı görüşe⁸ göre, tüketici işlemleri de dahil olmak üzere⁹ -elbette 6502

⁴ Bkz. GÜMÜŞ, s. 743; BARLAS Nami, **Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992, s. 126; AYDOĞDU Murat, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile ilgili Düzenlemeler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.12, S. 1, 2010, ss. 85-136, ss. 88-89; CEYLAN Zeynep Seyma, **Para Borçlarının İfasında Faiz**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 95 vd.

⁵ OĞUZMAN Kemal / ÖZ Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1**, 17. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, N. 966; KOCAAĞA, s. 188; CEYLAN, s. 59; BARLAS, s. 124.

⁶ Özel olarak temerrüt faizine atfedilen işlevlerle ilgili olarak ayrıca bkz. BARLAS, s. 127 vd.

⁷ Bkz. OĞUZMAN/ÖZ, **Cilt 1**, N. 1609; GÜMÜŞ, s. 749; CEYLAN, s. 132; ÖZMEN Ethem Saba / AKTAŞ Türkan, “Türk Hukuku Açısından Para Borçlarında Temerrüt Faizi Yanında Ceza Koşulu Talep Edilebileceğine İlişkin Yargıtay Kararlarının Eleştirisi”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 17, S. 1, Haziran 2018, ss. 39-54, s. 40; ALAF Mevlüdiye, “Tüketici Kredileri Bakımından Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faize İlişkin Üst Sınır Hükümlerinin Uygulanabilirliği”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, 2017, 3(1), ss. 9-22, s. 13; ALTOP Atilla, “Seminer - Türk Borçlar Kanunu’na Getirilen Yenilikler”, **İzmir Barosu Dergisi**, **Borçlar Kanunu Özel Sayısı**, Y. 77, S. 2, Mayıs 2012, ss. 11-21, s. 520; KILIÇOĞLU Ahmet, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020, s. 791; KIRKBEŞOĞLU Nagehan, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faiz Sınırları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 28, S. 4, 2012, ss. 145-172, s. 159.

Bu arada faiz oranına ilişkin bir başka sınırlama, anapara faizi bakımından da TBK m. 88 f.2’de mevcuttur. Söz konusu hükme göre iradi olarak belirlenecek anapara faizi oranı, en fazla yasal oranın bir buçuk katı kadar olabilir. TBK m. 88 f.2’nin para borçları bakımından öngörülecek sözleşme cezaları bakımından ise herhangi bir uygulama alanı olamayacağı ise açık ortadadır: Sözleşme cezası, borçlunun borca aykırı fiilleri bakımından devreye girebilecek bir yan edim yükümlülüğünü oluşturur, anapara faizinin işleminin ise borca aykırılık unsuruyla yakından uzaktan herhangi bir ilintisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla da TBK m. 120 f.2’yle ilgili değerlendirmemize benzer bir değerlendirmenin TBK m. 88 f.2 bağlamında yapılmasına yer ve gerek yoktur.

⁸ Bu konuda özellikle bkz. YILMAZ Abdülhamit, **Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Uygulanan Faiz Oranlarının Türk Borçlar Kanunu m. 88 ve m. 120 Işığında Değerlendirilmesi**, E-kitap, Aristo Yayınevi, 15.02.2022, s. 29 vd.; ALAF, s. 17.

⁹ TKHK’de temerrüt faizi oranıyla ilgili genel olarak sınır koyan bir düzenleme mevcut değildir. Bununla birlikte TKHK m. 83’e göre: “*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel*

Sayı 1 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun¹⁰ (“TKHK”) ve bununla ilgili alt mevzuatta devreye girecek, aksi yönde daha özel mahiyette bir düzenleme söz konusu olmadıkça⁻¹¹ adi işlerde yasal temerrüt faizi oranı, Faiz Kanunu -m.2 f.1’in göndermesiyle- m. 1’e göre -kural olarak, Cumhurbaşkanlığı tarafından aksi yönde bir belirleme yoksa, 01.06.2024 itibarıyla- yıllık %24’tür. Bunun iki katı ise, yıllık %48’e karşılık gelir.

hükümler uygulanır.” İlgili hükümden hareketle de TBK m. 88 ve 120 düzenlemeleri, tüketici işlemleri bakımından da (bunlar aynı zamanda ticari iş teşkil etseler bile herhangi bir fark yaratmaksızın) devreye sokulmaktadır.

Nitekim bu konuda ayrıca ve özellikle bkz. **Yarg. 12. HD, 07.11.2017, 22250/13717**: “*Takibe dayanak kredi 6502 sayılı Kanunun 22. maddesinde yazılı tüketici kredisi niteliğinde olmayıp ticari iş niteliğinde olduğunun anlaşılması halinde; TTK’nun 8/1. bendine göre ticari faiz serbestçe belirleneceği ve bu durumda Tüketici Kanunu ve Borçlar Kanunu uygulanamayacak olup, takip talebinde belirtilip itirazsız kesinleşen %126 faiz oranı üzerinden hesaplama yapılması gerekmektedir. Şikayete konu edilen dosya hesabının açıklanan doğrultuda incelenerek denetlenmesi gerekir. Takibe dayanak kredi sözleşmesinin tüketici kanunu kapsamında olması halinde ise; TTK’nun 8/3 bendi ve 6502 sayılı Kanunun 8/2. fıkrası uyarınca bu krediye uygulanacak faiz, ticari faiz değil yasal faizdir. Bu durumda takip tarihi itibarıyla uygulanması gereken 06.03.2003 tarihli 4822 sayılı Kanunun 15.maddesi ile değişik 4077 sayılı Kanunun 10/f bendi uyarınca takibe işleyecek faiz, kredi sözleşme faizinin %30’unu geçemez. 4077 sayılı Kanun 6502 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış olup yeni Tüketici Kanunu 01.06.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan kanunda 4077 sayılı Kanunun 10/f maddesine benzer bir düzenleme yoktur. Bu kanun’un 83/1.maddesinde bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür. Bu durumda Borçlar Kanunu’nun 88 ve 120. maddesi hükümleri tüketici kredisinde de uygulanmak durumundadır.” (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2024).*

¹⁰ Resmi Gazete Sayı: 28835 Tarih: 28 Kasım 2011.

¹¹ Nitekim, tüketici kredisi ve konut finansmanı sözleşmeleri bakımından, bu konulara ilişkin alt mevzuatlarda ilgili türden özel düzenlemeler mevcuttur. Buna göre, sözü geçen tüketici işlemlerinde taraf anlaşmasıyla belirlenecek temerrüt faizi oranı, TBK m. 88 ve Faiz Kanunu m. 2 f.1 uyarınca anapara faizi bakımından belirlenebilecek üst sınırı oluşturan yıllık %36’nın %30 fazlasını, yani yıllık %46,8’i ($= 36 + (0,3 * 36)$) aşamaz.

Ayrıca bkz. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 4 f.1(e): “*Gecikme faiz oranı: Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere belirlenen oranı, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ise ilgili mevzuat gereği belirlenen oranı, (...) ifade eder.*” ve m. 18 f.2: “*Temerrüt veya geç ödeme durumunda tüketiciden sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek bir oranda gecikme faizi tahsil edilemez. Aksi halde, kredi veren, fazla tahsil ettiği tutar ile fazla tahsil edilen tutarın tahsil edildiği tarihle fiilen tüketiciye geri ödendiği tarih arasındaki süre için sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlası üzerinden hesaplanacak faizi tüketiciye ödemekle yükümlüdür.*”

Yine bkz. Konut Finansmanı Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 13 f.3: “*Temerrüt veya geç ödeme durumunda tüketiciden sabit faizi içeren konut finansmanı sözleşmeleri için akdi faiz oranının, değişken faizi içeren sözleşmelerde ise cari faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek bir oranda gecikme faizi tahsil edilemez. Aksi halde, konut finansmanı kuruluşu, fazla tahsil ettiği tutar ile fazla tahsil edilen tutarın tahsil edildiği tarihle fiilen tüketiciye geri ödendiği tarih arasındaki süre için sözleşmede yer alan akdi veya cari faiz oranının yüzde otuz fazlası üzerinden hesaplanacak faizi tüketiciye ödemekle yükümlüdür.*”

İşlemin bir tarafının tüketici olmadığı (dolayısıyla aynı zamanda tüketici işlemi niteliği taşımayan) ticari işlerde konu bir miktar daha karışık ve tartışmalıdır.¹² Bu alanda kimileri, ilgili sınırlamanın genel nitelikli olduğunu ve ticari işlere de tatbik edilmesi gerekeceğini,¹³ kimi diğerleri ise ticari işlerde böyle bir sınırlamaya yer olmadığını kabul ederler.¹⁴ Eğer sınırlamaya yer olduğunu kabul eden görüşe itibar edilirse, aşağıdaki düşüncelerimiz bu alana da yaydırılabilir, diğer türlü (aksi görüşün kabulü halinde) bu alan kapsam dışı kalacaktır.

Bu arada ifade edilmelidir ki, tartışmada faiz sınırlamalarının uygulama alanı bulmadığı yönünde bir tavır alınacak olduğunda bile, şu nokta izahtan vareste addedilmelidir: Faiz oranı bir kişinin ekonomik geleceğini tehlikeye sokacak derecede yüksekse, konu taraflardan birinin tüketici olmadığı ticari işlemler bile olsa, kişilik haklarını ihlal eden (veya aynı şekilde ahlaka aykırı olarak kabul edilecek) bu anlaşma bakımından TBK m. 27 devreye girer ve faiz -en azından kısmen- kesin hükümsüz addedilir.¹⁵ Bu da demektir ki, bir tarafın tüketici olmadığı ticari işlerde de pekâlâ bir “*nihai sınır*” mevcuttur.

**Şimdi, TBK m. 120 f.2 sınırlamasının devrede olduğu bir olasılık dahilinde düşüncelerimizi aktarmaya devam edelim.*

Ceza koşuluna ilişkin düzenlemeler (TBK m. 179 vd.), ihlali halinde sözleşme cezası (ceza koşulunun konusunu oluşturan edim yükümlülüğü) kararlaştırılabilecek borçlar arasında genel olarak bir ayırım gözetmemiş, sadece belirli borçlar bakımından bu anlaşmaya izin verip, belirli diğer borç-

¹² Genel olarak bu tartışma ve ileri sürülen farklı görüşler için bkz. YILMAZ, ss. 26-27; CEYLAN, s. 135 vd.; GÜMÜŞ, s. 751; ALAF, s. 16.

¹³ BURCUOĞLU Halûk, **Uygulama ve Öğretiden Örneklerle Özel Hukukta I QUO VADIS (Nereye) - II NİHAYET**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s. 143; ALTOP Atilla, “Seminer - Türk Borçlar Kanunu’na Getirilen Yenilikler”, **İzmir Barosu Dergisi, Borçlar Kanunu Özel Sayısı**, Y. 77, S. 2, Mayıs 2012, ss. 11-21, s. 11 vd.; AYDOĞDU, s. 95 vd.; KIRKBEŞOĞLU, s. 159.

¹⁴ YAĞCI Kürşad, “Anapara Faizi ve Temerrüt Faizine Üst Sınır Getiren TBK m. 88 ve TBK m. 120 Hükümlerinin Ticari Faizler (TTK m. 8 ve TTK m. 9) Bakımından Uygulanabilirliği”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 71, S. 2, 2013, ss. 421-437, s. 432; REİSOĞLU Seza, “Tüketici Kredilerine ve Kredi Kartı İşlemlerine Uygulanan Akdi ve Temerrüt Faizleri Oranları”, **Bankacılar Dergisi**, S. 90, Eylül 2014, s. 112-120, s. 115 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, **Cilt 1**, N. 1613; NOMER Halûk Nami, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 15. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2017, N. 191.1-6; CEYLAN, s. 138; ANTALYA, s. 523; KILIÇOĞLU, s. 792.

¹⁵ SEROZAN Rona, **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Üçüncü Cilt, İfa - İfa Engelleri - Haksız Zenginleşme**, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016, s. 109; OĞUZMAN/ÖZ, **Cilt 1**, N. 1613; YILMAZ, s. 27; ÖZMEN/AKTAŞ, s. 43.

lar bakımından ise anlaşmayı kapsam dışı bırakmamıştır. Buradan hareketle şu tespitin yapılmasında hiçbir sakınca bulunmamaktadır: Genel olarak bakıldığında, para borçları bakımından da ceza koşulu anlaşması yapılabilir ve ilgili çerçevede borcun yerine getirilmemesi halinde ifası istenebilecek bir sözleşme cezası pekâlâ kararlaştırılabilir.¹⁶

Sözleşme cezası (*Konventionalstrafe / Peine conventionnelle*) denildiğinde, karşımıza iki tür edim çıkabilir: Bunlardan ilki ifaya eklenen sözleşme cezasıdır ki, bunun ihlal edilen borçla birlikte (onun yanı sıra) istenmesi mümkündür.¹⁷ Diğeri ise, ifa yerine istenebilecek olan (seçimlik) sözleşme cezasıdır, bu ceza türünde ise alacaklı borcun ifasını veya sözleşme cezasını istemek yönünde bir seçim hakkından istifade eder, ancak hem ifayı hem de cezayı bir arada isteyemez.¹⁸

Bu arada taraflar anlaşmaları dahilinde, ceza koşulu anlaşması dahilindeki sözleşme cezası ediminin türünü serbestçe belirleyebilirler. Eğer özel

¹⁶ ERDEM Mehmet, *La clause pénale - Etude comparative de droit suisse de droit turc*, Université Neuchâtel, Faculté de droit, Ankara, 2006, s. 73 vd.; GÜMÜŞ, s. 928; KOCAAĞA, s. 69, 195; HELVACI Mehmet, *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2000, zs. 90-91; YAĞCIOĞLU Burcu, *Türk ve İsviçre Hukukunda Ceza Koşulu (Cezai Şart)*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 119; KAPANCI Kadir Berk, “Sözleşmesel Sorumlulukta Tazminat Edimi ile Sözleşme Cezası Arasındaki İlişki”, *Prof. Dr. Turhan Esener’e Armağan, C. II, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 15, S. 1, Özel Sayı, Ocak 2016, ss. 661-684, ss. 676-677.

Yargıtay eski tarihli bazı kararlarında aksi düşüncüyü (para borçlarında sözleşme cezasının kararlaştırmayacağı) kabul etmekteydi. Bu konuda karar örnekleri için ayrıca bkz. TEKİNAY Selâhattin Sulhi / AKMAN Sermet / BURCUOĞLU Halûk, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 343; YAĞCIOĞLU, s. 119, dn. 377; KARAHASAN Mustafa Reşit, “Para Borçlarında Cezai Şart”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. XL, Ocak-Şubat-Mart 1966, Medeni Kanunun 40. Yılı Özel Sayısı, ss. 469-494, ss. 474-475; ÖCAL Akar, *Türk Hususi Hukukunda Gecikme Faizi*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1965, s. 525 vd.; ÖZMEN/AKTAŞ, s. 47.

¹⁷ COUCHEPIN Gaspard, *La clause pénale, Etude générale de l’institution et de quelques applications pratiques en droit de la construction*, Schulthess, Zürich, 2008, s. 131 vd.; ERDEM, s. 54; OSER Hugo / SCHÖNENBERGER Wilhelm, *İsviçre Borçlar Hukuku Şerhi, Madde 110-183 (TBK m. 109-181)*, (çev. Fikret Ayiter), 2. Bası Tercümesi, Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara, 1950, Art. 160 OR, N. 6; KOCAAĞA, s. 137 vd.; YAĞCIOĞLU, s. 202 vd.; EKİNCİ Hüseyin, *Özel Hukuk Sözleşmelerinde Ceza Koşulu*, Seçkin Yayınları, 2. Bası, 2015, s. 150 vd.; GÜMÜŞ, s. 1022 vd.; OĞUZMAN Kemal / ÖZ Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2*, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, N. 1598 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 349 vd.; KILIÇOĞLU, s. 987 vd.; EREN Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 1328.

¹⁸ COUCHEPIN, s. 124 vd.; ERDEM, s. 53; OSER/SCHÖNENBERGER (AYİTER), *ZürKom.*, Art. 160 OR, N. 2; KOCAAĞA, s. 133 vd.; YAĞCIOĞLU, s. 190 vd.; EKİNCİ, s. 107 vd.; GÜMÜŞ, s. 1019 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, *Cilt 2*, N. 1591 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 348-349; KILIÇOĞLU, s. 985 vd.; EREN, s. 1326.

bir belirleme yok da sadece bir ceza koşulu anlaşmasının varlığı söz konusu ise, ister istemez TBK m. 179'daki yasal (adi) karineler üzerinden bir değerlendirme yapmak icap edecektir. TBK m. 179 f.1'e göre hiç veya gereği gibi ifa etmeme durumu için kararlaştırılacak sözleşme cezası edimi, aksi kararlaştırılmadıkça, ifa yerine ceza özelliği gösterirken; TBK m. 179 f.2'ye göre ise belirli bir zaman veya yerde ifa etmeme durumu için kararlaştırılacak sözleşme cezası edimi ise, yine aksi kararlaştırılmadıkça, ifaya eklenen ceza özelliğini taşımaktadır.¹⁹

Konumuz özelinde bu söylenenlerden açıkça anlaşılması gereken ise şudur: Özel bir belirtmede bulunulmaksızın borçlunun temerrüdü (hatta temerrüt düzeyine gelmeyen salt gecikmesi)²⁰ hali için kararlaştırılan sözleşme cezası, ifaya eklenen bir ceza mahiyeti taşır.²¹

***O zaman yine para borçlarında borçlu temerrüdüne geri dönelim ve akıl yürütme faaliyetimizi bu olasılık özelinde sürdürelim.*

Para borçlarında, borçlunun temerrüde düşmesi akabinde kendiliğinden işleyecek olan temerrüt faizi, kusurdan ve zarardan bağımsız bir ferî edim özelliği gösterir, aslında burada, öğretinin de genel olarak kabulü çerçevesinde söz konusu olan, beher gün için işleyecek kanuni (yasal) bir götürü tazminatın²² (*gesetzlicher pauschalierter Schadenersatz / Dommages-intérêts forfaitaires légaux*) varlığı (yalnız “tazminat” denilirken de tekrar dikkat edilsin, önemine binaen herhangi bir yanlış anlaşılmaya mahal vermemek adına bir kez daha vurgulansın, buradaki (kanuni) götürü tazminat (yani temerrüt faizi) zarar ve kusur unsurlarından bağımsızdır!) mevzu bahistir.²³ Dolayısıyla temerrüt faiziyle karşılanamayacak suretle, aşkın bir

¹⁹ Yine bkz. KOCAAĞA, ss. 133, 137; OĞUZMAN/ÖZ, Cilt 2, N. 1591, 1598; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 348.

²⁰ Bu konuda ayrıca bkz. YAĞCIOĞLU, s. 189.

²¹ KOCAAĞA, s. 137; OĞUZMAN/ÖZ, Cilt 2, N. 1602.

²² Götürü tazminat kavramı ile ilgili genel olarak bkz. KAPANCI Kadir Berk, “Götürü Tazminat Anlaşması ve Bunun Ceza Koşulundan Ayırt Edilmesi”, **Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013, ss. 655-683, s. 661 vd.

²³ BARLAS, s. 135; GÜMÜŞ, s. 925; KOCAAĞA, s. 189; ÖCAL, s. 16; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 930; YAĞCIOĞLU, s. 104; OĞUZMAN/ÖZ, Cilt 1, N. 1602; ÖZMEN/AKTAŞ, s. 44; ANTALYA, s. 515.

Farklı yönde bkz. ARSEBÜK Esat, “Cezai Şart Mevhumu Etrafında Tahliller”, **Adliye Ceridesi**, S. 16, Nisan 1936, ss. 987-996, s. 988. Yazara göre, temerrüt faizi kanunun öngördüğü bir tür sözleşme cezası olarak görülmelidir. Her iki kavram bakımından da zarar zorunlu bir unsur olarak karşımıza çıkmıyor olsa da, hizmet ettikleri amaçlar düşünüldüğünde bu yakla-

zarara uğrandıysa, bu zararın ispatı kaydıyla (ve fakat kusur bakımından TBK m. 112'nin alacaklıdan yana avantajlı ispat yükü dağılımı yine devre-dedir, özellikle bkz. TBK m. 122) munzam bir tazminat talebinde bulunulabi-lir.²⁴

Tarafların TBK m. 120 f.2'deki sınırlar dahilinde temerrüt faizi için iradi bir oran belirlemeleri, alacaklının borçlunun temerrüde düşmesi durumunda temerrüt faiziyle hak kazanacağı götürü tazminatın kapsamını genişletmiş olur. Dolayısıyla dikkat edilsin, bu sınırlar içinde kararlaştırılan, bir tür (kusur ve zarardan bağımsız) götürü tazminat özelliği taşıyan bir edimin miktarıdır. Peki bu edimin, kanunun belirlediği sınırlar içinde kalındığı vakit bir sözleşme cezası niteliği taşıması söz konusu olabilir mi? Düşüncemize göre, bunu her durumda *a priori* söylemek belki çok mümkün olmasa da (olabilir ki gerçek zarar kararlaştırılan temerrüt faizi oranı dahilinde elde edilen temerrüt faizinden daha az olsun, böyle bir durumda zarardan bağımsız bir sözleşme cezasının varlığından söz açmak bir nebze kolaylaşabilecektir), kanun koyucunun temerrüt faizine atfettiği özellik, en azından öğretinin bu konuda aldığı tavırla da netleşen, temelde zararı karşılamaya (her ne kadar zarardan bağımsız olsa da) yönelik bir tür götürü tazminat olmak noktasındadır.²⁵ Nitekim TBK m. 122'de temerrüt faizini aşkın zararın kusuru ispat etmeye yer olmaksızın talep edilebilmesi, buna karşılık sözleşme cezasını aşkın zararın ise TBK m. 180 f.2 uyarınca ancak bu zararın oluşmasında borçlunun kusurunun bulunduğunu da ispat ederek istenebilecek olma-

şına katılım göstermek mümkün görünmemektedir. Ne de olsa temerrüt faizinin temel amacı temerrüt nedeniyle uğranılan zararın karşılanması iken, sözleşme cezasında temel amaç borçlunun ifaya zorlanmasında belirginleşmektedir.

²⁴ Bu konuda bkz. OĞUZMAN/ÖZ, *Cilt 1*, N. 1629 vd.; GÜMÜŞ, s. 930 vd.; BARLAS, s. 187 vd.; ANTALYA, s. 515; NOMER, N. 196 vd.

²⁵ Ayrıca bkz. ve karşı KOCAĞA, s. 193-194. Yazara göre, kanuni (yasal) orandan daha yüksek bir oranda belirlenen temerrüt faizine ilişkin kayıtlar, nitelikleri itibarıyla sözleşme cezası kayıtlarına yaklaşırlar. Yazar, açıklamalarının devamında ise, temerrüt faizini ve sözleşme cezasını birbirinden ayrı tutmaktadır. Şöyle ki yazara göre, tarafların daha yüksek bir faiz oranı belirledikleri veya anaparaya eklenerek ödenmesi kararlaştırılan dönemsel bir edimi öngördükleri olasılıklarda, onların bu iki kurumdan hangisine başvurmak istedikleri, iradelerine göre tespit edilmelidir. Tespit sonucuna göre uygulanacak hükümler de belirlilik kazanacaktır. Yoksa, salt kanuni (yasal) oranın üzerinde bir kararlaştırmada bulunulması (TBK m. 120 f.2 sınırlamasının devrede olduğu olasılıklarda bu sınırlamaya itibar edilerek), beraberinde öngörülen kayda sözleşme cezasına ilişkin hükümlerin uygulanması sonucunu getirmemelidir.

Farklı görüşte bkz. ÖCAL, s. 92; EKİNCİ, s. 43. Bu yazarlara göre ise, temerrüt faizinin kanuni (yasal) oranı üzerinde bir oranın kararlaştırılması söz konusu ise, ilgili kayıt bir sözleşme cezası kaydı olarak değerlendirmeye alınmalıdır.

sı²⁶ (gerçi şu da söylenmelidir ki, haklı ve tutarlı gerekçeleriyle izah ettiğimiz öznel düşüncemize göre bu hüküm sadece ifa yerine istenebilecek olan sözleşme cezaları özelinde bir anlam taşır, ağırlıklı görüş ise hükmü her iki sözleşme cezası bakımından da uygulamayı tercih eder; burada bir an için bu görüşe itibar edildiğinde konu özelinde izleyen açıklamalarımızın da ekstra bir gerekçe oluşturması yönünden ilgili görüş ekseninde açıklamalar verdiğimizizi, konuyla ilgili önceki görüşümüzde ise yine ısrarcı olduğumuzu iletmeliyiz),²⁷ temerrüt faizinin iradi olarak belirlendiği kurgularda bu faize bir sözleşme cezası işlevi atfedilmediğine açık bir gösterge olarak kabul edilebilir.²⁸ Yoksa, ortada yine de bir sözleşme cezasının bulunduğu belirtiltikten sonra bu maddeler arasındaki farklılaşmanın altındaki düşüncüyü izaha kalkışmanın daha zor bir girişim olacağı belirgindir. Ama salt retorik olarak soracak olursak; diğer borçlar bakımından değil de neden para borçları bakımından böyle özel bir avantaj gözetilmiş olsun ki? Sorunun cevabı gün gibi açıktır, buna haklı mesnet teşkil edebilecek herhangi bir gerekçe bulunmamaktadır.

*Bu arada yeri gelmişken, antrparantez, genel olarak sözleşme cezası ve temerrüt faizinin birbirlerinden aşağıdaki noktalarda farklılaşacaklarını da ayrıca söyleyelim:*²⁹

- *Temerrüt faizi, salt para borçları bakımından ve bu borçların zamanında ifa edilmemesi ve özel olarak da borçlu temerrüdü durumunun oluşması dahilinde gündeme gelir. Buna karşılık, sözleşme cezası için herhangi türde bir borca aykırılığın (yani borçlu temerrüdünün (bu arada temerrüdün oluşmasına da gerek yoktur, salt ifadaki gecikme sözleşme cezasının istenebilmesi için yeterlidir) yanı sıra borçlunun sorumlu olduğu ifa imkânsızlığı veya kötü ifa halleri de kapsama dahildir) oluşması kafidir, ayrıca para dışındaki diğer borçlar için de böyle bir edimin kararlaştırılması da pekâlâ mümkündür.*
- *Temerrüt faizi, para borçlarında borçlunun temerrüde düşmesiyle kanun gereği kendiliğinden doğar, sözleşme cezası ise hukuki işleme dayanan bir yapı arz eder.*

²⁶ Bu konuda genel olarak bkz. OSER/SCHÖNENBERGER (AYİTER), **ZürKom.**, Art. 161 OR, N. 3; EKİNCİ, s. 309 vd.; YAĞCIOĞLU, s. 215 vd.; KOCAAĞA, s. 304 vd.; KILIÇOĞLU, s. 993; EREN, s. 1330.

²⁷ Bu konuda bkz. KAPANCI, **Sözleşme Cezası**, s. 665 vd.

²⁸ Yine bkz. KOCAAĞA, s. 197.

²⁹ Bu konuda özellikle bkz. KOCAAĞA, s. 190 vd.; YAĞCIOĞLU, s. 105; HELVACI, s. 89-90; CEYLAN, s. 89 vd.

- *Temerrüt faizi tümüyle kusurdan bağımsız bir özellik gösterirken, sözleşme cezası kural olarak borçlunun kusurlu (kusursuzluğunu ispat yükü borçlunun üzerinde olmak üzere) olmasını gerektirir, ancak borca aykırılıktan sorumluluğun kusura dayanmadığı olasılıklarda (örnek olarak TBK m. 116 - ifa yardımcısının fiillerinden sorumluluk hali) sözleşme cezasının talep edilebilmesi için kusur bir unsur olarak dikkate alınmaz.*

Öyleyse, bir önceki (ana) paragraftaki kabul dairesinde, TBK m. 120 f.2'nin özünde ve temelde, para borçları açısından kararlaştırılacak dönemsel olarak artış gösterecek oransal götürü tazminat değerleri için genel bir sınır teşkil ettiği söylenebilir.

Bunun tersi anlamından çıkarılacak sonuç da şudur: Para borçları bakımından kararlaştırılacak, nihai değeri baştan belirli (ve sabit) olan götürü tazminat edimleri TBK m. 120 f.2 sınırlamasına tabi olmaksızın -kural olarak- geçerli addedilmelidir.³⁰ Aşkın zararın tazminine imkân sağlayan TBK m. 122 hükmü de buna imkân verir. Ayrıca olağan şartlarda götürü tazminat zarar unsuruyla çalışır, zararın varlığından söz edilemiyor (tümüyle) veya zarar miktarı kararlaştırılan değer in altında kalıyorsa (bu oranda) götürü tazminat devre dışı kalır. Diğer taraftan bu sınırlamanın ilgili olasılıkta makul biçimde tatbik edilebilmesi de, ortada dönemsel olarak artış gösteren bir edim yükümlülüğü söz konusu olmadığından pek mümkün olamayacaktır. Kanuna karşı bir hilenin varlığının (yani TBK m. 120 f.2'nin dolandırıldığının) anlaşıldığı istisnai durumlarda ise ilgili madde -hemen aşağıda başka bir vesileyle açıklayacağımız üzere, kanuna karşı hilenin yaptırımı olarak- tatbik edilir.

****İbreyi, yine para borçlarında borçlu temerrüdü olasılığı bakımından, götürü tazminattan sözleşme cezasına çevirdiğimizde ise, şöyle sonuçlarla karşılaşmış oluruz:*

1. Para borçlarında **ifaya eklenen ve dönemsel olarak oransal artış gösteren bir sözleşme cezası kararlaştırıldığında**³¹ -ki zaten borçlu temerrüdü

³⁰ Ayrıca bkz. ve karşı. SANLI Kerem Cem, **Sözleşme Hukuku ve Sözleşme Yaptırımlarının Ekonomik Analizi**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2015, s. 365 dn. 1195.

³¹ Bu arada şu da ifade edilmelidir ki, para borçlarında ifaya eklenen bir sözleşme cezası kararlaştırıldığında; bu ceza, konu tartışmalı olmakla birlikte katıldığımız görüş dairesinde para borçlarında temerrüt halinde işleyecek temerrüt faiziyle birlikte -pek tabii bağlı metnin devamındaki irdelene ve kayıtlamalar da dikkate alınmak kaydıyla- istenebilecektir. Bu konuda bkz. KAPANCI, **Sözleşme Cezası**, s. 677; HELVACI, ss. 90-91; KOCAAĞA, s. 71; CEYLAN, s. 94.

Yargıtay'ın da bu yönde verdiği kararları mevcuttur. Örnek olarak bkz. Yarg. 3. HD, 6978/7091, 02.06.2003: "Borçlar Kanununun 158/2. maddesi hükmüne göre; "akdin muayyen zamanda veya meşrut mahalde icra edilmemesi halinde tediye olunmak üzere cezai şart

için sadece ceza koşulu anlaşması yapıldığı durumda TBK m. 179 f.2 uyarınca anlaşma konusu sözleşme cezasının bu özellikte olacağına yukarıda değinilmişti- aslında götürü tazminat için öngörülen TBK m. 120 f.2'deki üst sınır, dolaylı olarak devreye girecektir. Şöyle ki, madem ilgili hükme göre faiz oranı belirli bir üst sınırın üzerine çıkamaz, para borçlarında ifaya eklenen ve temerrüt faizine benzer özellikler gösterip belirli dönemlerde oransal olarak artış gösteren herhangi bir sözleşme cezası kararlaştırıldığında da bu sınıra dikkat edilmelidir. Aksi türlü, düzenlemenin bir anlamı kalmaz, düzenleme kolaylıkla bertaraf edilebilir bir hal alır. Bu yönüyle bakıldığında, TBK m. 120 f.2'nin para borçlarında ifaya eklenen sözleşme cezası edimlerine de önemli bir sınırlama getirdiği rahatlıkla ifade edilebilir. Söz konusu sınırlama, temerrüde düştüğünde dönemsel olarak doğarak anaparaya ekleneceği (günden güne, haftadan haftaya, aydan aya veya belirli başka türden dönemler dahilinde vs.) kararlaştırılan ifaya eklenen sözleşme cezası edimleri özelinde kendisini belirgin biçimde göstermektedir. Basit bir örnekle somutlaştıralım: Diyelim ki, ortada TBK m. 120 f.2 sınırlamasına tabi olduğu kesin olan adi bir iş ve 1000 TL'lik de bir para borcu bulunsun. İşbu para borcu için kararlaştırılabilecek en fazla temerrüt faizi oranı, yukarıda da belirtildiği üzere mevcut mevzuat kapsamında yıllık %48 olabilir. Buna karşılık eğer böyle bir durumda taraflar, borçlunun temerrüdü halinde, temerrütte olunan beher gün için günlük anapara değerinin %5'ine karşılık gelecek veya doğrudan 50 TL'lik bir sözleşme cezasının ayrıca söz konusu olacağını kararlaştırdıysa, her ne kadar ortada bir kararlaştırılan bir faiz oranı olmasa da, TBK m. 120 f.2 burada da devreye girmeli ve fazla kısım³² (!) deyim yerinde olursa "*budanmalı*", yani değiştiril-

kabul edilmiş ise, alacaklı hem akdin icrasını hem meşrut cezanın tediyesini talep edebilir..." Yine BK.nun 159/1. maddesine göre alacaklı zarara uğramasa bile cezai şartın ödenmesi gerekir. / Bundan ayrı olarak da, temerrüt faizi, para borcunu ödemede geciken borçlunun gecikme müddeti için, alacaklıya ödemesi gereken faiz olarak tanımlanmaktadır. Temerrüt faizinin istenebilmesi için bir para borcunun bulunması ve borçlunun temerrüdünün gerçekleşmesi gerekir. 3095 sayılı yasanın üçüncü maddesinin son fıkrasına göre; temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırıldığı hallerde temerrüt faizi akdi faiz oranından az olamayacaktır. / O halde mahkemeye, sözleşmede taraflarca kararlaştırılan hükümler nazara alınmak suretiyle borçlunun temerrüdü nedeniyle sorumlu olacağı faiz ve cezai şart miktarı saptanmak suretiyle sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken eksik inceleme ile sonuca gidilmesi doğru görülmemiştir. " (www.hukukturk.com, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2024).

³² Ufak bir hesaplama yapılacak olursa, örnekte günlük %5'lik bir para değerinin anaparaya ekleneceği kararlaştırılmıştır, TBK m. 120 f.2 çerçevesinde söz konusu olabilecek en yüksek oran ise yıllık %48'dir, yani bunun günlük değeri $(\%48 / 365 =) \%0,1315...$ 'e karşılık gelmektedir. Böyle bakıldığında, izin verilen oranın katbekat(!) fazlasına ulaşıldığı apaçık ortadadır.

miş kısmi hükümsüzlük yaptırımına tabi tutularak yasal azami sınıra indirilmelidir. Aksi takdirde, para borçlarında bu türden bir ifaya eklenen sözleşme cezası kararlaştırılabileceğinin kabulü, TBK m. 120 f.2'deki sınırlamayı anlamsız ve uygulanamaz hale getirir, ortada da gerçek anlamıyla bir kanuna karşı hile (*in fraudem legis*, kanun hükmünün dolanılması) durumunun varlığı söz konusu olur.³³ Bilindiği üzere gerçek anlamda kanuna karşı hile durumunda, bu konudaki ağırlıklı görüşe göre yaptırım olarak dolanılan kanun hükmü doğrudan uygulama alanı bulur, o zaman da zaten böyle bir anlaşma yine TBK m. 120 f.2'ye tabi tutulmuş bulunacaktır.³⁴ Bu arada para borçlarında temerrüt faizinin yanı sıra

³³ Bu yönde bkz. OSER/SCHÖNENBERGER (AYİTER), *ZürKom.*, Art. 163 OR, N. 11; BECKER Hermann, *Allgemeine Bestimmungen*, Art. 1-183 OR, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, BK - Berner Kommentar Band/Nr.VI/1*, 2. Aufl., Stämpfli, Bern, 1945, Art. 160 OR, N. 18; TUNÇOMAĞ Kenan, *Türk Hukukunda Cezai Şart*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Baha Matbaası, İstanbul, 1963, s. 68; KARAHASAN, s. 489; TOPÇUOĞLU Hamide, *Kanuna Karşı Hile*, Selüloz Basımevi, İzmit, 1950, s. 148; ÖZMEN/AKTAŞ, s. 49 vd.; CEYLAN, s. 95.

Ayrıca bkz. ve karşı SANLI, s. 365. Yazarın düşüncesine göre, yürürlükteki (pozitif) hukuk bakımından temerrüt faizine ilişkin bu sınır, sözleşme cezası bakımından da uygulama alanı bulur. Ancak olması gereken hukuk (*de lege ferenda*) bağlamında düşünüldüğünde, TBK m. 120 f.2 etkin sonuçlar doğurmaz, taraflara aksi yönde sözleşme cezası edimlerini öngörebilme iktidarı sağlanmalıdır.

Yine farklı yönde bkz. KOCAAĞA, s. 195. Yazarın fikrine göre, normal şartlarda TBK m. 120 f.2 sınırlamasını aşacak sözleşme cezaları öngörülebilir, ancak tarafların özel olarak kanunu dolanmak yönünde bir amaçlarının tespiti halinde de, TBK m. 120 f.2 sınırlaması devreye girebilir. Bu yaklaşıma tam olarak katılmıyor, hem dönemsel artış gösteren bir sözleşme cezası edimi belirlenip hem böyle bir amacın olmadığı bir olasılığın pek söz konusu olamayacağı düşünüyoruz. Durum böyleyken, bu türden sözleşme cezalarına geçerlilik tanımak ve ancak ilgili dolanma amacının ispatının, TBK m. 120 f.2 sınırlamasının uygulanmasını talep eden kişiden beklemek onu ciddi anlamda zor bir durumun içine sokabilecektir.

Aksi yönde yine bkz. YAĞCIOĞLU, s. 123. Yazarın düşüncesine göre ise, anılan durumda kanuna karşı hileden söz açılmayacaktır.

Ayrıca yine aksi yönde bkz. ve karşı BİLGE Necip, "Cezai Şart", *Ahmet Esat Ersebük Armağanı*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1958, ss. 37-128, ss. 65, 83; OĞUZMAN Kemal, "Mahkeme Kararları Kroniği - B. Hususi Hukuk - 2. Borçlar Hukuku - 9. Para Borçlarında Cezai Şart - İçtihadı Birleştirme Kararı Lü-zumu", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 28, S. 1, 1962, ss. 276-277, s. 277; USLU Ebubekir, *Uygulama Örnekleri, Yargı Kararları ile Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 48 vd.; SECRETAN Roger, *Etude sur la clause pénale en droit suisse*, Imprimerie de la Concorde, Lausanne, 1917, s. 72.

³⁴ Kanuna karşı hile ve yaptırımı ile ilgili olarak ayrıca bkz. ÖZSUNAY Ergun, *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Cezaevi Matbaası, İstanbul, 1968, ss. 241-242; ESENER Turhan, *Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1956, s. 13 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, *KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARRPACI Borçlar Hukuku Genel Bölüm Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş - Hukukî İşlem - Sözleşme*, 4. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2008, s. 388 vd.

ifaya eklenen sözleşme cezasının istenebileceği görüşüne de itibar edildiğinde, budanacak fazlalığın -ister istemez- daha da artacağı aşîkârdır.

2. İşlerin bir miktar daha çetrefilleştiği ve ilgili ilişkinin (TBK m. 120 f.2 ve sözleşme cezası arasındaki) akıbetinin tespit edilebilmesinin zorlaştığı (en azından ilk olasılıktaki kadar kolay olmadığı) durum, **ifaya eklenen sözleşme cezasının dönemsel olarak doğacak ve akabinde artış gösterecek bir edim olarak kararlaştırılmadığı olasılıktır.** Bu olasılık dahilinde ortada yine borçlu temerrüdü halinde ifaya eklenecek bir sözleşme cezası edimi mevcut olur ama bu kez edimin değeri değişken (belirli dönemlerde sürekli artış gösterir biçimde) değil de sabittir. Yukarıda verdiğimiz örneği uyarlayacak olursak: 1000 TL'lik borcun ödenmemesi durumunda (sabit) 750 TL'lik bir sözleşme cezası öngörölmüş olsun. Bu durumda, borçlunun temerrüde düşmesiyle birlikte 750 TL, kabul ettiğimiz görüş dairelerinde temerrüt faiziyle birlikte istenebilecek 1000 TL'ye eklenecektir. Bu durumda TBK m. 120 f.2 uygulama alanı bulmalı mıdır? Düşüncemize göre, sözü geçen olasılıkta TBK m. 120 f.2'nin uygulanmasına kuşku ile bakılmalıdır. Gerçi bir an için bu durumda, taraf anlaşmasının varlığı dahilinde bir yılda (üst limiti teşkil eden %48 üzerinden düşünöldüğünde) talep edilebilecek maksimum temerrüt faizi değeri 480 TL olacağı, somut durumda ise 750 TL'nin bunun doğrudan üzerinde (1,5 katından biraz daha fazla) bir değeri olduğu söylenebilir. Borçlu 1,5 yıldan daha uzun bir süre temerrütte kaldığında, bu değeri ancak işleyebilecek, böyle bir kararlaştırma dahilinde ise temerrüt sürecinin daha en başında ilgili değeri kavuşabilmeye hak kazanacaktır. Borçlunun ne kadar süreyle temerrütte kalacağı ise baştan bilinemez, dolayısıyla da ilgili sınırlama (TBK m. 120 f.2) *ex ante* burada uygulanmaya pek de elverişli bir müdahale aracı oluşturmaz.³⁵ Öyle ki, süre parametresindeki bilinmezlik, somut durumda bizi TBK m. 120 f.2'nin uygulaması bakımından pek de anlamlı sonuçlara ulaştıramayacaktır. Kaldı ki, bu maddenin amacı da gözetildiğinde esas itibariyle sürekli artmaya devam eden oransal bir değeri bakımından bir sınırlama getirdiği, ortada tek/sabit bir değeri söz konusu olduğunda ise buna engel olmadığı da rahatlıkla ifade edilebilir. O zaman düşüncemize göre va-

³⁵ Belki müdahalenin baştan değil de, her seferinde, somut olasılık özelinde (yani somut olarak ne kadar temerrütte kaldığına bakılarak) *ex post* olarak yapılması düşünülebilir. Ancak düşüncemize göre üstün tutulması daha yerine olacak bakış açısı, bağlı metnin devamında belirttiğimiz gibi olmalıdır.

rılması gerekli olan sonuç özetle şu olmalıdır: Para borçlarında, sözleşmeye eklenen ve değeri sabit bulunan bir sözleşme cezası edimi -kural olarak- geçerli biçimde kararlaştırılabilir. Böyle bir kurguda, burada temelde adi işler özelinde konuşulduğuna da göre, hiç şüphesiz TBK m. 182 f.3 koruması devrede bulunur, fahiş bir değer söz konusu ise bunun hâkim tarafından indirilmesi kendi şartları dahilinde gündeme gelebilir.

Pek tabii, anılan türden bir düzenlemenin (sabit sözleşme cezası değerini içeren) yapılmasında kanuna karşı bir hilenin varlığının (yani TBK m. 120 f.2'nin dolanılmak istenildiğinin) belirgin biçimde anlaşıldığı istisnai durumlarda, ilgili maddenin de -kanuna karşı hilenin yaptırımı olarak- tatbik edilmesi de düşünülebilir.

3. Buraya kadar olan (ifaya eklenen sabit sözleşme cezası değerini içeren ceza koşuluna) son açıklamalarımızda (1 ve 2), tarafların sadece ceza koşuluna ilişkin bir düzenleme yaptıklarını, buna karşılık temerrüt faizi oranı bakımından sözleşmesel herhangi bir düzenleme cihetine gitmedikleri durumu esas aldık. Akıl yürütmemiz dahilinde problemi daha da çetrefil bir hale getirelim: Taraflar **hem ifaya eklenen sabit değerli bir sözleşme cezası edimi öngörmüş, hem de temerrüt faizi oranını iradi olarak belirlemiş (TBK m. 120 f.2 sınırları içinde kalacakları biçimde) olsalardı**, değerlendirme sonucunda bir farklılık meydana gelir miydi? Yani yine yukarıdaki örneği bu olasılığa (en sert biçimde, temerrüt faizi oranını azami üst sınıra çekecek biçimde) uyarlayalım: 1000 TL'lik borcun ödenmemesi durumunda yine (sabit) 750 TL'lik bir sözleşme cezası öngörölsün, buna ek olarak da temerrüt faizi oranı da yıllık %48 olsun. Bu örnekte, borçlu temerrüde düştüğü olasılıkta, temerrüt faizinin yanı sıra sözleşme cezasını da ödemekle yükümlü olacağından, her durumda TBK m. 120 f.2'deki sınır aşılmış olur. Dolayısıyla, burada -bir önceki (ana) paragrafta (2) incelediğimiz olasılıktan farklı olarak- net biçimde kanuna karşı hilenin varlığından söz açılabilir, dolanılmak istenen TBK m. 120 f.2 uygulaması ise, 750 TL'lik sözleşme cezasının hiç dikkate alınmaması, yani hüküm doğurmaması şeklinde gündeme gelmelidir. Böylece TBK m. 120 f.2'nin sınırları içinde kalınabilmiş, hüküm de tatbik edilebilmiş olur. Tarafların iradi olarak temerrüt faizi oranını azami sınırın altında belirledikleri olasılıklarda ise, değerlendirme sonucu bu kadar net olmayabilir, ama genel olarak azami sınıra yaklaşıldıkça kanuna karşı hile şüphesinin artacağı rahatlıkla ifade edilebilir. Bunun içinde somut olasılığın koşullarının dikkatli biçimde incelenmesi elzemdir.

4. Gelelim para borçlarında temerrüt halinde *ifa yerine istenebilecek (seçimlik) bir sözleşme cezası kararlaştırılan kurguya*. İlgili kurguda, alacaklı borçlunun temerrüde düşmesi halinde, ya aynen ifayı ve işleyecek temerrüt faizini ya da bunlardan vazgeçerek kararlaştırılan sözleşme cezasını talep edebilir. Bunun için taraf anlaşmasının bir şekilde (açık veya örtülü olarak) sözleşme cezasının bu özelliğine dikkat çekmesi lazım gelir. Ne de olsa TBK m. 179 f.2 gecikme (özel olarak da temerrüt) halinde yerine getirileceği sözleşme cezasının karine olarak ifaya eklenen türden olduğuna işaret etmektedir. Peki bu durumda TBK m. 120 f.2 uygulaması söz konusu olabilir mi? Yine yukarıdaki örneği uyarlayarak somutlaştıralım: 1000 TL'lik para borcu ödenmediği vakit, ifa yerine istenebilecek 1750 TL'lik bir sözleşme cezası kararlaştırıldığı düşünölsün. Burada alacaklı, sözleşme cezasını istemeyi tercih ettiğinde, doğrudan 1750 TL elde etmiş olacaktır. Görüleceği üzere, incelememiz özelinde bakıldığında oluşan durum sözleşmeye eklenen ceza için sabit bir değer kararlaştırıldığı olasılıkla (2) benzerlikler arz eder. Yani TBK m. 120 f.2 sınırlamalarının (kural olarak kanuna karşı hile hiç gündeme gelemeyeceği için) bu olasılık özelinde de anlamlı biçimde uygulanması pek mümkün görünmemektedir. Ama yine, sözleşme cezası tutarında bir fahişlik söz konusu ise, TBK m. 182 f.3 devrede olacaktır.

TBK m. 120 f.2'nin bir tarafın tüketici olmadığı ticari işlerde de aynen uygulama alanı bulacağını kabul eden öğreti görüşü benimsediği vakit (bu konuda bkz. yukarıda, yine bu başlık altındaki açıklamalarımız), belirtilmelidir ki bu son iki paragrafta ele alınan konular (her türden (ifaya eklenen / seçimlik) sabit değerli sözleşme cezaları) bağlamında TTK m. 22, TBK m. 182 f.3'ün uygulamasını olduğu gibi dışlar, ancak bu kez de kişilik haklarına veya ahlaka aykırı biçimde kararlaştırılan sözleşme cezasını hükümsüz sayan TBK m. 27 yine dolaylı olarak devrede olacaktır.³⁶

³⁶ Bu konuda genel olarak bkz. EREN, s. 1332; KILIÇOĞLU, ss. 999-1000; GÜMÜŞ, ss. 1032-1033; NOMER, N. 238.2

Yine Yargıtay'ın da bu yönde kararları bulunmaktadır. Örnek olarak bkz. **Yarg. HGK, 1053/222, 20.03.1974**: “(j) Bu durumda bidayet mahkemesince yapılacak iş, özel dairenin bozma ilamında da işaret edildiği gibi, taraflar arasında kararlaştırılan cezai şartın, ahlak ve adaba aykırı olup olmadığının incelenmesidir. / Bu sebeple, (654, 699) lira keşif değerli bir işte cezai şartın baliğ olduğu miktarın ve özellikle mukavelede günde (500) lira cezai şart kabul edildiği halde, buna günde (10.000) liraya çıkaran protokolün yapıldığı 29.03.1963 tarihinden bu meblağın kabulünün, o tarihteki durumu itibarıyla borçlu müteahhidin iktisadi hürriyetini kabul edilmez derecede tazyik edip etmediği, iktisadi mevcudiyetinin büyük bir tehlike altına girmesini veya yıkılmasını mucip olup olmadığı, doğru ve makul tacirlerin vasati görüşleri açısından tayin ve takdir edilmelidir.” (www.hukukturk.com, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2024).

III. SONUÇ

Çalışmamızda vardığımız temel sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Para borçlarında temerrüt faizi, kusurdan ve zarardan bağımsız özel bir götüre tazminat edimi özelliği gösterir. TBK m. 120 f.2, devrede olduğunun kabul edildiği olasılıklarda, temelde bu edimi sınırlandırmaktadır.
- Diğer taraftan para borçlarında temerrüt faizinin yanı sıra sözleşme cezası edimlerinin (ifaya eklenen veya seçimlik) kararlaştırılması da genel olarak imkân dahilindedir.
- TBK m. 120 f.2, ifaya eklenen özellik taşıyan ve dönemsel olarak artış gösteren sözleşme cezası edimleri bakımından da -bu tür edimlerin temerrüt faiziyle olan benzerliği de gözetildiğinde, haklı biçimde- dolaylı olarak (kanuna karşı hilenin yaptırımı) uygulama alanı bulur, bu türden bir sözleşme cezasına ilişkin olası bir anlaşmayı da sınırlandırır.
- Bununla birlikte, kanuna karşı hilenin açık olarak tespit edilebildiği istisnai durumlar haricinde, TBK m. 120 f.2'nin baştan sabit bir değer olarak kararlaştırılan, i- ifaya eklenen (bu olasılıkta işleyecek temerrüt faizi de sözleşme cezasıyla birlikte istenebilir) veya ii- ifa yerine talep edilebilecek sözleşme cezası edimleri bakımından da ise -kural olarak- herhangi bir uygulaması söz konusu değildir. Para borçları özelinde de bu türden sözleşme cezası edimleri, TBK m. 182 f.3 nihai sınırı teşkil etmek üzere geçerli özellik gösterebilecektir.
- Bundan başka, yine ifaya eklenen sözleşme cezası sabit bir değer olarak kararlaştırıldığında, temerrüt faizi oranı bakımından da (ayrıca) bir anlaşma yapılmışsa, ortada yine bir kanuna karşı hile durumunun olup olmadığına ayrıca bakılmalıdır. Anılan durumlar dahilinde, temerrüt faizi oranının azami sınırından (veya bu sınıra yakın bir değer üzerinden) kararlaştırıldığı olasılıklarda, bir kanuna karşı hilenin varlığından söz açılabilir, böyle bir durumda sözleşme cezası edimine ilişkin düzenleme TBK m. 120 f.2'ye aykırılıktan ötürü hüküm doğuramamalıdır.

KAYNAKÇA

- ALAF Mevlüdiye, “Tüketici Kredileri Bakımından Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faize İlişkin Üst Sınır Hükümlerinin Uygulanabilirliği”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 3, S. 1, 2017, ss. 9-22.
- ALTOP Atilla, “Seminer - Türk Borçlar Kanunu’na Getirilen Yenilikler”, **İzmir Barosu Dergisi, Borçlar Kanunu Özel Sayısı**, Y. 77, S. 2, Mayıs 2012, ss. 11-21.
- ANTALYA O. Gökhan, **Marmara Hukuk Yorumu - Borçlar Hukuk Genel Hükümler Cilt V/1,3, Borçların İfası, Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları: Borçların İfa Edilmemesi - Borçlunun Temerrüdü**, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- ARSEBÜK Esat, “Cezai Şart Mevhumu Etrafında Tahliller”, **Adliye Ceridesi**, S. 16, Nisan 1936, ss. 987-996.
- AYDOĞDU Murat, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile ilgili Düzenlemeler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12, S. 1, 2010, ss. 85-136.
- BARLAS Nami, **Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1992.
- BECKER Hermann, **Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183 OR, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, BK - Berner Kommentar Band/Nr. VI/1**, 2. Aufl., Stämpfli, Bern, 1945.
- BİLGE Necip, “Cezai Şart”, **Ahmet Esat Ersebük Armağanı**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1958, ss. 37-128.
- BURCUOĞLU Halûk, **Uygulama ve Öğretiden Örneklerle Özel Hukukta I QUO VADIS (Nereye) - II NİHAYET**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.
- CEYLAN Zeynep Şeyma, **Para Borçlarının İfasında Faiz**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- COUCHEPIN Gaspard, **La clause pénale, Etude générale de l’institution et de quelques applications pratiques en droit de la construction**, Schulthess, Zürich, 2008.
- EKİNCİ Hüseyin, **Özel Hukuk Sözleşmelerinde Ceza Koşulu**, Seçkin Yayınları, 2. Bası, 2015.
- ERDEM Mehmet, **La clause pénale - Etude comparative de droit suisse de droit turc**, Université Neuchâtel, Faculté de droit, Ankara, 2006.
- EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- ESENER Turhan, **Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1956.
- GÜMÜŞ Alper, **Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.

- HELVACI Mehmet, **Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2000.
- KAPANCI Kadir Berk, “Götürü Tazminat Anlaşması ve Bunun Ceza Koşulundan Ayırt Edilmesi”, **Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013, ss. 655-683. (“Götürü Tazminat”)
- KAPANCI Kadir Berk, “Sözleşmesel Sorumlulukta Tazminat Edimi ile Sözleşme Cezası Arasındaki İlişki”, **Prof. Dr. Turhan Esener’e Armağan, C. II, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 1, Özel Sayı, Ocak 2016, ss. 661-684. (“Sözleşme Cezası”)
- KARAHASAN Mustafa Reşit, “Para Borçlarında Cezai Şart”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. XL, Ocak-Şubat-Mart 1966, Medeni Kanunun 40. Yılı Özel Sayısı, ss. 469-494.
- KILIÇOĞLU Ahmet, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020.
- KIRKBEŞOĞLU Nagehan, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ile Getirilen Faiz Sınırları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 28, S. 4, 2012, ss. 145-172.
- KOCAĞA Köksal, **Ceza Koşulu (Sözleşme Cezası)**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARRPACI Borçlar Hukuku Genel Bölüm Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş - Hukukî İşlem - Sözleşme**, 4. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2008.
- NOMER Halûk Nami, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 15. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2017.
- OĞUZMAN Kemal / ÖZ Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1**, 17. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019. (“Cilt 1”)
- OĞUZMAN Kemal / ÖZ Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2**, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020. (“Cilt 2”)
- OĞUZMAN Kemal, “Mahkeme Kararları Kroniği - B. Hususi Hukuk - 2. Borçlar Hukuku - 9. Para Borçlarında Cezai Şart - İçtihadı Birleştirme Kararı Lüzumu”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 28, S. 1, 1962, ss. 276-277.
- OSER Hugo / SCHÖNENBERGER Wilhelm **İsviçre Borçlar Hukuku Şerhi, Madde 110-183 (TBK m. 109-181)**, (çev. Fikret Ayiter), 2. Bası Tercümesi, Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara, 1950. (“ZürKom.”)
- ÖCAL Akar, **Türk Hususi Hukukunda Gecikme Faizi**, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1965.
- ÖZMEN Ethem Saba / AKTAŞ Türkan, “Türk Hukuku Açısından Para Borçlarında Temerrüt Faizi Yanında Ceza Koşulu Talep Edilebileceğine İlişkin Yargıtay Kararlarının Eleştirisi”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 17, S. 1, Haziran 2018, ss. 39-54.
- ÖZSUNAY Ergun, **Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Cezaevi Matbaası, İstanbul, 1968.

- REİSOĞLU Seza, “Tüketici Kredilerine ve Kredi Kartı İşlemlerine Uygulanan Akdi ve Temerrüt Faizleri Oranları”, **Bankacılar Dergisi**, S. 90, Eylül 2014, ss. 112-120.
- SANLI Kerem Cem, **Sözleşme Hukuku ve Sözleşme Yaptırımlarının Ekonomik Analizi**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2015.
- SECRETAN Roger, **Etude sur la clause pénale en droit suisse**, Imprimerie de la Concorde, Lausanne, 1917.
- SEROZAN Rona, **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Üçüncü Cilt, İfa - İfa Engelleri - Haksız Zenginleşme**, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.
- TEKİNAY Selâhattin Sulhi / AKMAN Sermet / BURCUOĞLU Halûk, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- TOPÇUOĞLU Hamide, **Kanuna Karşı Hile**, Selüloz Basımevi, İzmit, 1950.
- TUNÇOMAĞ Kenan, **Türk Hukukunda Cezai Şart**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Baha Matbaası, İstanbul, 1963.
- USLU Ebubekir, **Uygulama Örnekleri, Yargı Kararları ile Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- YAĞCI Kürşad, “Anapara Faizi ve Temerrüt Faizine Üst Sınır Getiren TBK m. 88 ve TBK m. 120 Hükümlerinin Ticari Faizler (TTK m. 8 ve TTK m. 9) Bakımından Uygulanabilirliği”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 71, S. 2, 2013, ss. 421-437.
- YAĞCIOĞLU Burcu, **Türk ve İsviçre Hukukunda Ceza Koşulu (Cezai Şart)**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022.
- YILMAZ Abdülhamit, **Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Uygulanan Faiz Oranlarının Türk Borçlar Kanunu m. 88 ve m. 120 Işığında Değerlendirilmesi**, E-kitap, Aristo Yayınevi, 15.02.2022.

